

7063. A/1

"AFRIKÁBAN JÁRTUNK" c. film cenzuraszövege.

Főcím: Afrikában jártunk. Riportfilm az Országos Erdészeti Főigazgatóság gyűjtő és vadászexpedíciójáról. Az expedíciós tagjai: Dénes István, Szunyogh János, dr. Széchenyi Zsigmond, Böröczky Kornél, Schuller Imre. Összeállította: G. Kolozs Zsuzsa. Gyártásvezető: Dévényi László. Munkatársak: Csönass Klára, Domonkos Endre, Kiss István, Szabó Árpád, Tüskés László. Hang: Sárdi Nándor. Színes technika: Magyar Filmlaboratórium Vállalat. Készítette: a Budapest Filmstudio. Magyarországon forgalombahozza a MOKÉP.

Rendezte; és fényképezte: Schuller Imre.

Mi minden zakatolt a fejemben azon a decemberi reggelen. Az Alpok tövében rohogott a vonat, de gondolatban már az oroszok földjén jártam. Szinte észrevétlenül hagytam magam mögött a telet és Velencében már az európai szárazföldtől bucsuztam. Itt szállt hajóra maroknyi expedíciónk: Dénes István az expedíció vezetője, Szunyogh János, Széchenyi Zsigmond, Böröczky Kornél, és jó magam a felvevőgép mögött. Óceánjárónk ünnepélyes lassúsággal hagyta el a tavaszi napfényben fürdő ósi laguna-várost. Nem csekély feladatra vállalkoztunk. Azzal a megbizatással keltünk utra, hogy pótoljuk a Nemzeti Múzeum elpusztult Afrika-gyűjteményét. A tengerrel való találkozás élménye mindannyiunkat lenyűgözött. Hajónk 10 csomónyi sebességgel hasította az Egei-tenger vizét. Utirányunk a következő: a Földközi tengert átszelve Port Said-nál érjük el Afrika földjét. Átkelünk a Szezei csatornán, végighajózunk a Vörös tengeren, majd Aden után az Indiai óceán vizén jutunk el Mogadiso érintésével Kenya kikötővárosáig, Mombassáig. Ott szállunk majd partra. A hajó tetején, mint egy figyelő érzékszerv, örködött a radar. Utunk harmadik napján nyugalmunkat váratlan riadalom zavarta meg. Szerencsére csak próba volt. Elmaradtak mögöttünk az utolsó görög szigetek is. Viszontlátásra, Európa. Port Said-nál pillantottuk meg először Afrikát. Első benyomásom a titokzatos kontinensről kissé lehangoló volt. Mindenre elszánt üzletemberek csónakja ostromolta a hajót. Tevebőr kötésű utinaplótól tranzisztoros rádióig mindent rátukmáltak a gyanúlan utazókra. Másnap reggel. A sok vihart látott Szezei csatornán végig békés csigalassúsággal folyt az átkelés. De azért nem unatkoztunk. A csatornát szegélyező part mentén mintha keleti mesekönyv elevenedett volna meg. Harmadnap elértük Adencsipkés gránithegyeit. Itt már az Indiai-óceános jártunk. Az Egyenlítő mentén Mogadiso sekély vizű kikötőjében hajónknem tudott parthoz állni. A hajós társaság itt igen eredeti módon oldotta meg az utasok hajóra szállítását. Ime egy igazhívó utitársunk. Reménykedtem, hogy utunk megrövidülését is májába foglalja. Megváltásnak tűnik, amikor másnap zöldelő partok felé közeledtünk. Hajónk közben diszbe öltözött, megérkeztünk Kenya kikötővárosába Mombassába. Itt vagyunk hát végre az elefántagyarok országában. Afrikáról alkotott elképzeléseim úgy látszik csődöt mondtak. Dzsungelek bozótja helyett vas-beton épületek árnyékában jártam. Oroszlán-bógés helyett autóduda hasította fülembé. Alig ~~kvolt~~ rá időm, hogy lefilmezzem a város nevezetességeit. Mombassa régi városnegyedét is csak futólag nézhettük meg. Másnap reggel végre nekivágtunk a titokzatos kontinens sűrűjének. Azt vártam minduntalan, hogy a távoli bozótból antilop, vagy zebracsapat ~~vág~~ ki majd azk utra. De még egy árva nyulacska sem keresztezte száguldasunkat. Csalódásom tetőfokra hágott, amikor a tanganyikai határ közelében mérgezett nyilak zápora helyett minden kényelemmel felszerelt vendégfogadó állta utunkat. A szálloda ablakából azonban komor pompájával már a vadregényes Afrika nézett felvevőgéppemmel farkasszemet. Január közepén érkeztünk meg az 1.300 m. magasan fekvő Arusa városában. A takka, új benyomások hatására expedíciónk vezetőjét is elragadta a filmezés hege. Kíváncsi érteklődésünket a helybeli lakosság nem nagy lelkesedéssel fogadta.

A New Arusa Hotel a tanganyikai vadászexpedíciók központja. Itt ismerkedtünk meg munkatársaink egy részével. A Magyarországnál tízszerte nagyobb Tanganyika északi részén jelöltük vadászterületeinket. Arushától délre, mintegy 300 km-nyire verjük fel első táborunkat. A második nyugatra a Viktória tó környékén van. Emellett vadvédelmi területre is ellátogattunk, a híres oroszlanos vidékre, a szerengetire, a 2.300 m magasan fekvő Ngorongoró kráterbe, a szomszédos Sós-tavak környékére és végül a Kilimandzsaró lábánál elterülő Amboszeli rezervátumba. A vadászat és a filmezés különböző szempontjait nem volt könnyű összeegyeztetni, de végül megállapodtunk minden dátumban, helyszinben, utitervünk minden jelentős részében. Ernyős akácok árnyékában, sziklás hegyek tövében ütöttük fel első táborunkat. A transzafrika vadásztársaság korszerűen felszerelt, kényelmes sátrakat bocsájtott rendelkezésünkre. A konyha is kitűnő volt, ha nem is magyaros. Afrikai barátaink mindent megtettek, hogy jól érezzük magunkat a táborozás ugynevezett szafari ~~videje~~ ~~videje~~ alatt. Sátram mélyén nem kis lámpalázzal készültem az első portyára. Egyik fehér vadászunk autóján indultunk utnak. A hivatasos vadászkot nevezik így Afrikában, akik terepjáró gépkocsijukkal szegődnek el a külföldi vendégek mellé. Vadászni csak óvelük ~~szabad~~ szabad!

Csak a harmadik napon bukkantunk vadban gazdagabb vidékre. Themzon gazellék. Óvatosan haladtunk előre. Különb. Afrikában vadásztörvény, hogy autóval mehatsz, de autóból nem lőhetsz. Felvevőgéppemmel egészen közel hoztam a gazellacsapatot, pedig vagy 100 méter választott el tőlük. Fekete vizibakok... Én a kocsinál maradtam, csak távolról figyelhettem a fejleményeket. A lövés telibe talált. Lelépték a távolságot, az elejtett vadig 128 lépés, s mire a helyszinre értünk, a vizibak már kimult. Ez volt az első vadászsákmányunk. Széchenyi Zsigmond előre kuszott, egy természet-várat szemelt ki fedezékül. Eddig nem tudtam, hogy egy trópusi sisak is áruló lehet. A legszebb bakot akarta kilőni. Válogatott. Alig birtam már türelemmel. De ez a felvétel megérte. Táborunkban szépen gyűlt a ~~gsákmány~~ ~~gsákmány~~, a feldolgozásra váró muzeumi anyag. Szunyogh János az expedíció zoológusa újdonsült asszisztenseivel olyan elmélyülten dolgozott, a 40 fokos árnyékban, mintha csak megszokott munkáját végezné otthon, a Baross utcában, a laboratóriumban. Hűségese kísérőink voltak a dögkeselyük, bár nem egészen önzetlenül. A lenyuzott állatok husából nekik is jutott. Tábori nyuzóink egyébként szakmájuk valóságos mesterei voltak. A marabuk is ott settenkedtek a konc körül. Pihenő időben fekete barátaink táborában nagyban folyt a sütés-főzés, hiszen a vad-hus nagy része az ő jussuk volt. A tartalékokat felfüstölték, szárították és sárréteggel védték a legyek támadásai ellen. A vadhusból nekünk is jutott. Táborunk főszakácsa szentművészetté fejlesztette a tanganyikai flekken készítést. A szertartásos lámpatisztítás szinte óra pontossággal jelezte az est közeledtét. A vakító-perzselő nappalok után alig vártuk már a sejtelmes, hűvös afrikai éjszakát. Néhány napra Tanganyika híres pusztaságát a Serengetit kerestük fel. Olyan ez a vidék, mint a mi régi Hortobágyunk. De ménese, és gyulyák helyett zebrák, topik, vizibakok zárait találtuk a napperszelte legelőkön. A végeláthatatlan Serengeti védett terület. Puska itt nem dördülhet el. Terepjáró kocink különös formájú szikla-alakzathoz közeledett. Végre teljesült szívem vágya. Oroszlánt filmezhettem rács nélkül, alig 20-30 m távolságra. Bár a gépkocsi fedezékében biztonságban voltam, mégis szorongó érzés fogott el. Parkasszemet néztünk, de nem sokat törődött velem...mintha tudatában lenne királyi fenségének. Egyébként kiöregedett himoroszlán volt, talán éppen az afrikai influenza kinozta. Következő oroszlan-moделlem szilajvérü, fiatalnak látszott. Már a szeme villanására is megmozdult a Serengeti. Ez a

hihetetlen idilli kép itt is kivételes. A ragadozó ebben a paradicsomi környezetben is ragadozó marad. Ha felébred benne az éhség, mohó szemekkel figyel a szákmányt és lecsapni készül. Délutánra beborult a Serengeti. Feltámadt a szél. Nyomunkban volt a mindennapos trópusi zápor. De a közeledő vihar sem tudta megzavarni a koronásdaruk szerelmi táncát. Jobbnak láttuk versenyt futni a közeledőviharral. Eljutottunk a sóstavak kietlen vidékére. Lent a sikor pusztuló vegetáció nyomait találtuk. Itt ismerkedtünk meg Tanganyika egyik népcsoportjával, a nomád pásztoréletet folytató maszaiokkal. Őseik a felső Nilus vidékéről vándoroltak ide. Életmódjuk, szokásaik 2-3 ezer év elmaradottságát tükrözik. A férfiak alig dolgoznak. Asszonyaikat szervasmarháért vásárolják. Több feleséget is tartanak. Így élnek a maszaiok ősidők óta, de elmaradottságuk napjai bizonytalán meg vannak számlálva. Ismét Arusában. Amíg itt időztünk, alkalmunk volt bepillantani, hogy is él egy afrikai város. Hindu villapalota, Mohamedán mecset. Vasárnap. Egyek vagyunk az Urban... éneklika fehérek előtt... és éneklik a feketék a számukra fenntartott külön padsorokban. Jóval kevesebb áhítatot tükrözött a külváros. A maszaj kofaasszonyok kissé harciasan fogadtak. Jellegzetes külvárosi figurák. Hindu asztalosdinasztia. Patriarchalis méltósággal üzik mesterségüket. Pár órára elvegyültem az arushai piac forgatagában. Itt százszorta mélyebb, közvetlenebb benyomást szerezhettem pár perc alatt, mintha színes utleírások tucatját olvastam volna el. Lám a pletykálgatás nem ismer országhatárokat. Tanganyikai kamaszok. Arcukon a festett díszítés azt jelenti, hogy most avatták őket férfiakká, a törzsi hagyományok szerint. De mozog az ősi, afrikai föld Tanganyikában is. Ezek a tiszta-tekintetű gyerekek anyanyelvükön tanulnak. Ők már maguk fogják irányítani sorsukat, maguknak fogják építeni a most vajudó szabad Afrikát. Cseng, bong a tanganyikai melódia. - Nekünk talán egzotikus tájakról, dzsungelekről mesél. De azoknak, akik éneklik, - mindez a hazát az édes anyaföldet jelenti. Felhők surolta őserdők vidékén 2 ezer méter magasan jártunk. A felszálló ködfüggöny mögül élénktárult a világ leg-nagyobb vulkánikus képződménye, a Ngorongoró-kráter. A 150 km -nyi kráterteknő és környéke ugyancsak védett terület. Első találkozásunk az orrszarvúval. A vaksi, otromba, vastagbőrű békésen türte, hogy 10 méterre megközelítsük. Két kis gnu-bocsi. - Még fel is álltak a fényképezés tiszteletére. Mintha valami váratlan esemény zavarta volna meg a táj nyugalalmát. - Pedig nem történt semmi különös. - Csak a hatalmas gnu-csorda szaporodott egy újabb taggal. Kíváncsi közeledésünkre egész testőrség vette körül az ujszülöttet. Néhány perc múlva a Ngorongore legifjabb állampolgára már saját lábán vett részt a - talán az ő tiszteletére rendezett - hancurozásban.

Nem csoda, hogy vadászterületeinken hiába jártunk oroszán után, hiszen itt a védett területen is csak néhány családot találtunk. Családi idill oroszánéknál. Puszi pajtások. Ismét az időjárással kerültünk bajba. De azért szakítottunk még néhány percet, hogy megnézzük egy maszaj sziklafaragását. Állítólag fekvő himoroszlánt ábrázol. En némi rokonságot véltem felfedezni az ugynevezett "modern" képzőművészettel.

Ezt a vizilovat sokszorta nehezebb volt megközelíteni, mint az oroszánokat. - Rendkívül óvatos állat. Az időjárás közben véstjósloán romlott. Száguldva közeledett a viharfüggöny. Még úgy látszott, hogy a kráter mélyén az oroszánok társaságában kelleltöltenünk az éjszakai. Két óra hosszat birkóztunk a sárral, a legkötetlenebb stílusban. Végülis megusztuk a dolgot, - ha nem is teljesen szárazon. Az elvonuló zápor után a kráter minden lakója száritkozott. Portyára indul a foltos hiéna, s mint a francia udvarhölgyek, választékosan lépegetnek a keselyük. Még egy utolsó bucsupillantás és siettetve a közeledő

éjszakától, lehagytuk ezt a kráterfalakkal övezett - különös állatkeretet. Második táborunk, - a Viktória tó vidékén. Sok érdekes vadászatot mulasztottam el, míg távol a rezervátumokban csavarogtam. Közben szépen gyűltek a trófeák és a bőrök a Nemzeti Múzeum részére. Oroszbanra sajnos még mindig nem akadtak a vadászok. Különben már majdnem minden vadat begyűjtöttek. Az összegyűlt anyagból rögtönzött kis tábori trófeakiállítás rendeztünk. Varascos disznó. Kis kudu. Igen nehéz elejteni. Vizibakok. Jávorantilop. Orix: az oroszlánt is felnyársalja. Értékes nagykudu frófea. Kafferbivaly - bika: a legveszélyesebb afrikai vad. Vadásztáborunk felébresztette a közeli falucska kíváncsiságát. Vendégek érkeztek ünnepi díszben. Végre egy kis néprajzi téma! A látogatás végefelé feloldódtak a kicsit etiket-szerű merev kedélyek és közvetlen hangulatban bucsuztunk egymástól. A baráti találkozó egyik szenzációja volt, hogy Henry Pulman barátunk egy elázott kígyász-sast ejtett foglyul. Ritka védett madár, elkellene engedni. Közvetlen közelünkben párdúc ólálkodott. Éjszaka konyhánkat is megdézsmálta. Két derék vadnyomozónk Galo-Galo és Dende előkészítették a fegyvereket a következő vadászatra, amellyel felvevőgéppemmel én is részt vettem. Eddigi afrikai élményeimhez képest teljesen újszerű volt számomra ez a vidék. Flotázó akácligetei, pávázó struccmadarai idilikus nyugalmat árasztottak. A felázott talajon gyalog folytattuk a cserkészést. Nyomozónk, Dende, valamit érszrevett. Végre valahára jó nyomra kerültünk. Kár, hógynem him, de muzeumunknak ez is nagy értéket képezne. Egy elhibázott lövés és milyen kegyetlenek lettek volna ezek a szemfogak. Kábubi kábubi, éneklik, táncolják fekete barátaink. Ez a vadölő dicsérete, amely minden oroszlánvadásznak kijár. Távorozásunk utolsó napján történt. Vadászainknak már régen vissza kellett volna térniök... Végre az egyik csoport megérkezett. A többiekért aggódni kezdtünk... De mire felkelt a telihold... egy frissen lőtt párdúc társaságában együtt voltunk valamennyien. Szénhenyi Zsigmond lőtte, több, mint tiz mér-földnyire innen. Ez a csaknem mázsáni, igen veszedelmes fenevad, expedíciónk egyik legszebb vadászszákmánya volt. Böröcziky Kárnél ezen az éjszakán expedíciónk történetének utolsó fejezetét írta. Vége volt a táborozásnak. Hazafelé menet még egy rezervátumot akarunk meglátogatni. Utközben kis benszülött településre bukkantunk. A legkezdetlegesebb szerszámokkal művelték földcskéjükét, messze elszakítva minden civilizációtól. Az ambosszelli rezervátumban csak külön engedéllyel tudtunk bejutni. A védett terület beljésében sivatagon keresztül vezetett az út. A felszálló porfüggöny mögül kafferbivalyok üdvözöltek az erdő kapujában. Ambosszellinek ez a része valóságos kis édenkenrt, - a Káli-mandzsaro tövében. Utolsó és egyben emlékezetes kalandunk az elefántokkal való találkozás. A bika már-már támadni készül, de a felvevőgép mögött kitartottunk az utolsó pillanatig. Különös jelenetnek voltunk szemtanui egy kilátódomb tetején. Hófehér pásztorgépek sürgölődtek rinocéroszok hátán. Élősdiek tömege lepi el az orszarvuak bőrét, ebből csemegéznek a szívesen látott vendégmadarak. Ugyanezen a kölcsönösségen alapszik a pásztorgépek és elefántok barátsága is! Ez a kolosszus hatalmas, legyezőhöz hasonló füleivel és főleg zordon természetével erősen elüt jámbor kedélyű, szelidíthető indiai rokonától. A mesés, bozótos ligeteket a lóp külön világa szegélyezi, változatos madárseregnek nyujtva otthont. Még egy rövid keselyű-viadal szemlélői is lehetünk Ambosszelli szikes pusztasággal. Mintha csak a Hortobágyon jártunk volna Fejünk felett állt a nap. Ilyenkor kondul meg otthon a déli harang. A könnyörtelenül tűző napsütésben szinte káprázik a szem... látnám, mint odahaza, megjelenik a csalóka délibáb, néhány pillanatra csupán, hogy átadja helyét a valóságnak. Utolsó találkozás a Mezájokkal. Vadul, szilajon járnak őseik táncát... mintha megállt volna felettük az idő,... de egy napon számukra is megvirrad majd az öntudat hajnala. Isten hozzád, szép Afrika, ébredezőnépek, csodálatos tájak hazája. Viziontlátásra.